

Stoicizmus

1. Diogenes Laertios: Zenón prikázal zbičovať otroka, za to, že kradol. „Ale mne bolo súdené kradnúť!“, hovorí otrok. „Aj byť zbičovaný!“ odvetil Zenón.
2. A. Zenón: Medzi zdatnosťou a hlúposťou neexistuje medzistupeň – buď je naše konanie dobré alebo zlé: ani človek ponorený tesne pod hladinou vody ani človek na dne nemôže dýchať... (rovnosť chýb).
B. Panaitios: Ľudia, ktorí urobili veľký pokrok v zdatnosti konania a nepodarilo sa im dosiahnuť úplnú zdatnosť, sa nachádzajú v najväčšej biede. Medzi ich životom a životom zločinca nie je nijaký rozdiel.
C. Je rovnakou chybou zabiť zbytočne kohúta i otca. Aj keď sa oba činy nepodobajú, stavy mysle oboch sú rovnaké.
3. Vášeň je nerozumný a neprirodzený pohyb duše, pud, ktorý neposlúcha rozum. (rozum nám vraví, čo máme vykonať, ale strach nám v tom bráni). Vášne sa podieľajú na morálnych úsudkoch, ale chybne. Škodlivé úsudky (neposlušné pudy) musíme radikálne odstrániť a nahradiť poslušnými
4. Poseidónios: Len zdatnosť rozumnej schopnosti je vedením a preto je naučiteľná. Nerozumné zdatnosti sú obmedzené, získavame ich návykmi. (ako je to u Aristotela?)
5. Ako sa môže človek rozhodovať v predurčenom poriadku vecí? „Ak pes priviazaný k vozu chce ísť za ním, je aj vlečený, aj ide sám, spájajúc tak nezávislosť s osudom, ak však nechce nasledovať voz, je k tomu prinútený.“
6. Epiktetos: Nežiadať, aby sa veci diali, tak ako chceš ty, ale chci, aby sa diali tak, ako sa dejú, a bude ti v živote dobre.
7. Gaius Musonius Rufus: Len prirodzené plodenie potomkov je v súlade s našou prirodzenosťou: každá sexuálna úchylka (napr. homosexualita) je dôsledkom nedôsledného sebaovládania. V manželstve je neprirodzené, ak sa oddávame sexu kvôli pôžitku a rozkoši. Skutočným cieľom manželstva je splodiť čo najviac potomkov. (čo z toho vyplýva o interrupcii?)
8. Cicero/Panaitios: Dobré konanie je vždy výhodné a morálne nevyhnutné, z čoho vyplýva, že konflikt medzi morálkou a osobným prospechom je iluzórny, pravé konanie je najlepšou voľbou.
9. Seneca: Vedomé rozhodnutie je sebaoptvrdenie, ktoré vytvára náš morálny charakter.
10. Markus Aurélius: Kozmos je živý celok, všetky rozumné bytosti sú jeho orgánmi; človek nie je len čiastočkou celku, ale neoddeliteľným údom živého organizmu predurčeným k jeho súčinnosti. Všetko je nevyhnutným kolobehom života a smrti. Preto je najdôležitejšie prítomné konanie v súlade s prirodzenosťou – našou aj celkovou. (čo to znamenalo pre MA ako pre rímskeho imperátora?, ako by podľa tohto vzoru mali konať súčasní politici)

11. Zenón: Múdry človek nestráca zdatnosť ani vo chvíli, keď stojí tvárou v tvár smrti: môže sa rozhodnúť pre samovraždu. (napr. aj pre službu obci). Seneca: jedná sa o najslobodnejší čin človeka...

Úloha: SL je zmätený a nevie, podľa čoho sa má v živote správať. Rodičia mu vtikli do hlavy jedno, škola druhé, spoločnosť trhu chce niečo ďalšie, priateľka zase iné...

Ako má dosiahnuť blaženosť?

Aký má byť zmysel jeho života?

Aké recepty na dobrý život mu ponúkli: Herakleitos, Demokritos, Epikuros, Sokrates, Platón, Aristoteles, stoici?

Ktorá etika je najpriateľnejšia?

	Herakleitos	Demokritos	Epikuros	Sokrates	Platón	Aristoteles	stoici
Cieľ života? (čo)							
Slasť (á/n)							
Duševný klud/ataraxia							
Askéza (á/n)							
Vzťah etiky a ontológie/fyziky							
Imperatív (aký)							
Osud (á/n)							
Konvenčná morálka							
Morálna autonómia/ Individualizmus (á/n)							
Obec viac ako jednotlivec (á/n)							

Stoicizmus

starší- Zenón z Kitia, Kleantés, Chrysippos (systém - nebyť Chrysippa, nebolo by stoy)
stredný - Diogenes Babylonský, Antipatros z Tarsu, Poseidónios, Panaitios (zachoval a prevzal rímsky skeptik Cicero)
rímsky stoicizmus - Seneca, Epiktetos, Markus Aurelius

Zenón Z Kitia - 334-262 p.n.l. - súčasník Epikura

Cieľom ľudského snaženia je život v súlade s prirodzenosťou, ktorý jediný prináša blaženosť.
Duša nepotrebuje nijaké vonkajšie výhody, aby žila blažene. Zdatnosť sama stačí.

Kozmos je jeden, konečný a má tvar gule, obkolesuje ho nekonečné netelesné prázdno. Je to dielo vytvorené v zhode s rozumom - bytosť obdarená dušou.

Zdravie, život, smrť, sláva, strasť, slasť, bohatstvo, chudoba sú veci, ktoré nie sú úplne v súlade s prirodzeným poriadkom vecí a preto nemajú morálnu hodnotu, etika by sa nimi preto nemala zaoberať.
Chrysippos - blažení môžeme byť aj bez týchto vecí.

K povinnosti patrí všetko, čo je v živote prirodzené.

Pravidlami sa môže riadiť každý, blaženým sa však môže stať len mudrc, pre ktorého sú pravidlá správnymi činmi. Dobrý čin je zákonitý (prirodzený) a preto je spravodlivý.

Každý nezdatný čin je chybou a chybujúci človek je blázon. Aj keď túži po blaženom živote, nedočká sa ho, kým nebude úplne zdatný.

Mudrc je blažený nie preto, lebo koná podľa pravidiel, ale preto, lebo je zdatný - jeho myseľ je v dokonalej harmónii s jeho konaním.
Dobrého človeka nikto neprinúti konať proti jeho vôli - má nezlomnú dušu a správny úsudok ju posilňuje pevnými zásadami.
Nemožno mu urobiť nič zlé, nedá sa oklamať, ani sám nikoho neklame.

Vhodná činnosť nemá pevné pravidlá, závisí od okolností.

Cicero o rozhovore dvoch stoikov: medzi Diogenom Babylonským a jeho žiakom Antipatom: obchodník, poctivý a múdry muž prinesie z Alexandrie plnú loď obilia na Rodos, kde je práve veľký nedostatok jedla a vie, že z Alexandrie prídu aj iné lode. Ma by to povedať obyvateľom Rodosu alebo predať náklad čo najlepšie? Podľa Diogena nehovoríme hocikomu, čo je najväčšie dobro, hoci je toto poznanie prospešné pre každého... (Antipatros nesúhlasí, treba pomáhať všetkým - povinnosť)

Múdry človek nestráca zdatnosť ani vo chvíli, keď stojí tvárou v tvár smrti: môže sa rozhodnúť pre samovraždu. (napr. aj pre službu obci). Seneca: jedná sa o najslobodnejší čin človeka...

Zenón: Medzi zdatnosťou a hlúposťou neexistuje medzistupeň – buď je naše konanie dobré alebo zlé: ani človek ponorený tesne pod hladinou vody ani človek na dne nemôžu dýchať... (rovnosť chýb).

Ludia, ktorí urobili veľký pokrok v zdatnosti konania a nepodarilo sa im dosiahnuť úplnú zdatnosť, sa nachádzajú v najväčšej biede. Medzi ich životom a životom zločinca nie je nijaký rozdiel.

Je rovnakou chybou zabiť zbytočne kohúta i otca.
Aj keď sa oba činy nepodobajú, stavy mysle oboch sú rovnaké.

Vášeň je nerozumný a neprirodzený pohyb duše, pud, ktorý neposlúcha rozum. (rozum nám vraví, čo máme vykonať, ale strach nám v tom bráni). Vášne sa podieľajú na morálnych úsudkoch, ale chybne. Škodlivé úsudky (neposlušné pudy) musíme radikálne odstrániť a nahradiť poslušnými.

Vášne sú chorobné stavy duše, poruchy, ktoré treba liečiť. Stavom potlačenia všetkých nerozumných vášní je apatheia.

Poseidónios: Len zdatnosť rozumnej schopnosti je vedením a preto je naučiteľná. Nerozumné zdatnosti sú obmedzené, získavame ich návykmi. (ako je to u Aristotela?)

Ako sa môže človek rozhodovať v predurčenom poriadku vecí? „Ak pes priviazaný k vozu chce ísť za ním, je aj vlečený, aj ide sám, spájajúc tak nezávislosť s osudom, ak však nechce nasledovať voz, je k tomu prinútený.“

Diogenes Laertios: Zenón prikázal zbičovať otroka, za to, že kradol. „Ale mne bolo súdené kradnúť!“, hovorí otrok. „Aj byť zbičovaný!“ odvetil Zenón.

Slobodne rozhodujeme len vtedy, keď sú naše rozhodnutia v súlade s Prirodzenosťou.

Nesmieme robiť nič, čo zakazuje spoločný zákon, t.j. Rozum (Zeus), ktorý spravuje kozmos.

Poseidónios: Zdatný človek nielenže nasleduje prirodzenosť, ale stáva sa jej súčasťou – preto sa podobá vládnucemu princípu kozmu a podieľa sa na usporiadaní vecí s vládnuším princípom (kozmu).

Eiktetos: Veď ma Zeus, veď ma Osud tam, kam som bol postavený Tvojím rozhodnutím!

Panaitios: Spravodlivosť už nemá len brániť človeku v tom, aby spôsobil škodu iným, ale núti nespravodlivého napraviť škody, ktoré napáchal (verejnou službou). Aký máme vzťah k paternalizmu? (štedrosť, veľkodušnosť, šlachetnosť –

aristokratickosť)

Cicero/Panaitios: Dobré konanie je vždy výhodné a morálne nevyhnutné, z čoho vyplýva, že konflikt medzi morálkou a osobným prospechom je iluzórny, pravé konanie je najlepšou voľbou.

Seneca: Vedomé rozhodnutie je sebaoptvrdenie, ktoré vytvára náš morálny charakter.

Seneca: Cieľom nášho života je pokoj duše, blažený život znamená bezpečnosť a neustávajúci pokoj.

Gaius Musonius Rufus:

Len prirodzené plodenie potomkov je v súlade s našou prirodzenosťou: každá sexuálna úchylka (napr. homosexualita) je dôsledkom nedôsledného sebaovládania. V manželstve je neprirodzené, ak sa oddávame sexu kvôli pôžitku a rozkoši. Skutočným cieľom manželstva je splodiť čo najviac potomkov. (čo z toho vyplýva o interrupcii?)

Ideálom morálneho života je askéza, ktorou je nielen cvičenie ale aj odriekanie.

Epiktetos: Medzi tým, čo je v našej moci a nie je v našej moci je priepastný rozdiel. V našej moci je všetko, čo patrí k nášmu duševnému životu: chcenie, žiadosť, nechúť; v našej moci nie je to, čo nie je našou činnosťou: telo, majetok, dobrá alebo zlá povest', politické posty. To, čo je v našej moci je prirodzene slobodné, takže nepodlieha nijakým prekážkam. To, čo nie je v našej moci, je otrocké a cudzie. Preto musíme voliť to, čo je prirodzene slobodné a naše vlastné. Inak budeme neustále narážať na prekážky.

Ludí neznepokojujú veci, ale názory o veciach.

Všetko, čo zapríčiňuje vonkajšie podnety, napr. strasti alebo slasti, nijako neovplyvňuje dobrý život.

Ak sa chceme stať dobrými, musíme urobiť 3 kroky:

1. Ovládnuť všetky žiadosti a ich protiklady (nechuti), aby sme sa prestali klamať v tom, čo si skutočne žiadame.
2. Musíme ovládnuť všetky túžby a všetok odpor a uvedomiť si svoje povinnosti, aby sme nekonali nerozvážne. (nesmieme pri tom túžiť po tom, čo je nedosiahnuteľné a utekať pred tým, čo je nevyhnutné).
3. Musíme posudzovať veci a pritakávať im veľmi opatrne, aby sme sa nikdy neoklamali. (je to hľadanie a nachádzanie istoty).

K istote nás vedie anticipácia otázkou: Želal by si to Zeus (osud)?

Musíme sa naučiť rozlišovať medzi skutočne dobrým a tým, čomu dávame prednosť.

Musíme sa naučiť ovládať pudy, aby sme dokázali voliť lepšie medzi možnými alternatívami (to nás vedie k životu, ktorý je v súlade s celkovým poriadkom).

Oslobodzujeme sa od vášní, aby sme dosiahli vyrovnanosť prirodzenú celkovému poriadku vecí.

Nežiadaj, aby sa veci diali, tak ako chceš ty, ale chci, aby sa diali tak, ako sa dejú, a bude ti v živote dobre.

Markus Aurélius: Kozmos je živý celok, všetky rozumné bytosti sú jeho orgánmi; človek nie je len čiastočkou celku, ale neoddeliteľným údom živého organizmu predurčeným k jeho súčinnosti. Všetko je nevyhnutným kolobehom života a smrti. Preto je najdôležitejšie prítomné konanie v súlade s prirodzenosťou – našou aj celkovou. (čo to znamenalo pre MA ako pre rímskeho imperátora?, ako by podľa tohto vzoru mali konať súčasní politici)

Vyhľad' svoje domnienky, zadrž svoju žiadostivosť, zadus nesmierne túžby a dopraj rozumu vlády nad sebou!

Nič z toho, čo neškodí obci, nemôže škodiť ani jednotlivcovi. Čokoľvek sa stane, je prirodzene dobré. Vzťah človeka k celku (k Zákonomu, k Osudu) je vzťahom lásky k tomu, čo je prirodzene predurčené.